

Helyenként málló vakolat

Major Nándor

A portás akkor ismerkedett meg Talpassal, amikor rajtakapta, hogy betört a lakásába. Leginkább csak aludni járt haza, lakása a földszintes bérkaszárnya mélyén búslakodott, ott, ahol a gyerekek faszénnel marslakókat rajzoltak a falra. A magukra maradtak ösztönös menekvésével kerülte lakását, melynek négy fala szakadatlanul arra emlékeztette, hogy most már — felesége halála óta — senkije sincs kerek e világon, minden gondjával-bajával magára maradt, mígcsak egy szép napon holtan nem találnak rá a szomszédok épp e szobácskában. A halál gondolata sokszor kísértette ebben a kis szobában, hja, rengeteg halált látott már életében, ilyen is megolyant is, s valamennyi közül azt szerette volna magának, melyet még gyerekkorában látott, s tán azért is maradt meg mélyebben emlékezetében, mint a többi, mert akkor döbrent rá életében először, milyen kíméletlen és milyen egyszerű a halál. Hóolvadáskor történt, alig lehetett hétéveske, hátán egy zsákot cipelt, szénygyűjtésből igyekezett hazafelé, egész délelőtt a latyakos kocsutakat járta, cipőjén beszivárgott a víz, kapargált az olvadó hóban, szerencsés napja volt, zsákocskája szépecskén

gömbölyödött, az a rendkívüli öröm töltötte el, amit csak a gyerekek éreznek, amikor kiváló eredménnyel végezték a rájuk bízott munkát. A szűk kis mellékutca kihalt volt, csak egy görbebotos öreg lépkedett előtte, bal kezében egy kilós kenyérrel. Már vagy öt perce baktatott az öreg mögött, nézte csíkos, rojtos nadrágját, aminek a szára madzaggal volt összekötve cipője fölött, hogy ne fújjon föl rajta a szél, meg szöges görbebotját, mely a latyakos hóba szúrva tompán kopogott az aszfalton. S egyszer csak az öreg váratlanul elhajította görbebotját, perdült egyet és elvágódott, mozdulatlanul terült el két lépésre előtte. Olyan váratlanul érte, hogy földbe gyökerezett a lába, az első pillanatban föl sem fogta, mi történik, aztán látta, emberek sokasodnak körülötte, izgatott hangokat hallott, majd néhányan felemelték az öreget, ketten a lábánál és ketten a karjánál fogták, a hóna alatt, kabátja felcsúszott, nadrágjából kihúzódott az inge, s keskeny sávban kikandikált a dereka, a lépésekre, ahogy vitték megfeszült és ismét összegyűrődött fehér bőre, mindössze ez árulta el, hogy nem zsákot vagy batyut, hanem embert cipelnek, aztán eltűntek

a második ház kapujában, a bábész-
dók csoportjának kíséretében, egy szem-
pillantás alatt kiürült az utca, éppoly
kihalt volt már, mint pár perccel előbb,
ott állt egyesegyedül a szűk, hosszú,
szürke utcában, s úgy tűnt neki, mintha
mindez álom volna vagy látomás csu-
pán, ezért tanácstalanul körülnézett,
semmit sem látott az egész utcában, az
égyvilágon semmit, csak egy kenyeret a
latyakos hóban, alig egy lépésre maga
előtt. Maga sem tudja, miért tette, talán
azért, mert ez volt az egyetlen kézzel-
fogható bizonyosság, lehajolt, felemelte
a kenyeret, még langyos volt s a latyak-
tól vízfoltos, kabátujjába törölte, aztán
a szeneszsákba dugta, és indult haza-
felé.

— Olyan halál kellene — dünnyögte
egyre gyakrabban az utóbbi időben, s
ilyenkor ösztönösen erősebben megszo-
ritotta görbebotját, s falábat is fürgé-
ben kapkodta, azt az átkozott falábat,
melynek az igazít kellene pótolnia. Azt
az igazít sikerült megmentenie az első
világháborúban, az orosz forradalomban,
a ~~spanyol polgárháborúban~~ majd
végigmászta vele mindkét Amerikát,
Argentínától Guatemalán át Kanadáig,
örökkön csavarogva, sehol meg
telepedve, aztán az ötvenen jóval túl,
hazaérkezve, egy szögbe lépett
még ugyanabban az évben, amikor végre
megnősült, s ez a szög, bár nem az első
volt életében, ezáltal elég volt ahhoz,
hogy meg kelljen válnia a lábától.

— Olyan halál kellene, az jobb még
a golyónál is; teljesen váratlanul érke-
zik, míg a golyót rendszerint várja már
az ember, számol vele, ha háborúban
van, mondjuk — dünnyögte halkán az
öreg. — Ámbár a golyó se kutya.

A vállalatban, ahol portáskodik, min-
dig gondtalan és jókedvű az öreg, ott
úcsórög naphosszat, ha kell, ha nem,
hallgatja a rádiót, olvasgat, de még
inkább szóval tartja az embereket. Ásí-
tozik nagyokat, nevetgél, és megtölti a
kópocsészékét. Egy este, amikor haza-
ért, az ajtókilincsre tette a kezét, s az
kinyílt, akkor egy hatalmasat szűrt bot-
jával a szoba sötétjébe, erre zuhanást
hallott, s valaki felordított, az öreg
meggyújtotta a villanyt, egy suhanc épp
akkor tápázkodott fel a földről, kezére
húzva, egészen könyékig, ki tudja miért,
egy-egy használt harisnya, az öreg még
egy nagyot vágott a suhanc fejére, s az
ismét ordítva tántorodott egyet, ekkor
már az udvarról emberek nyomultak
a szobába, élükön egy magas, székár,
borostásállú emberrel. Ez az ember
talpra perdítette a fiút, és hátracsavarta

a kezét. Rendőr volt valamikor.

— Na, táncolj, öcskös, vagy szelidülj
meg — mondta, és a nyakába csördített
egyet lapátnyi tenyerével. — Hozzatok
valami kötelet — szólt a többieknek,
akik az ajtóban álltak, nézelődtek, oly-
képpen, mikor azt nézik az emberek,
milyen szakértelemmel kezeli az aszta-
los a gyalut, a kocsis a gyepőt, a kovács
a kalapácsot.

— Engedd el azt a gyereket — mondta
a portás, és az emberek ekkor felenged-
tek, cigarettára gyújtottak, és beszél-
getni kezdtek, egy-egy mondatot vetet-
tek oda egymásnak meg a suhancnak,
s vártak is rá feleletet, nem is. A volt
rendőr azonban továbbra is fogta a
gyereket, aki előregörnyedve a padlót
nézte, bozontos haja a szemébe hullott,
s egészen elfedte az arcát.

— Majd én beviszem az őrszobába —
mondta az egykori rendőr.

— A gyerek itt marad. Azzal mara-
dok a szobámban, akivel a arok — szólt
a portás, és teljesen kitérta a szobája
ajtáját. Az emberek kifelé indultak. A
rendőr elengedte a gyereket, az asztalon
lévő pohárért nyúlt, vizet töltött magá-
nak, ivott, s amikor levette szájáról, azt
mondta:

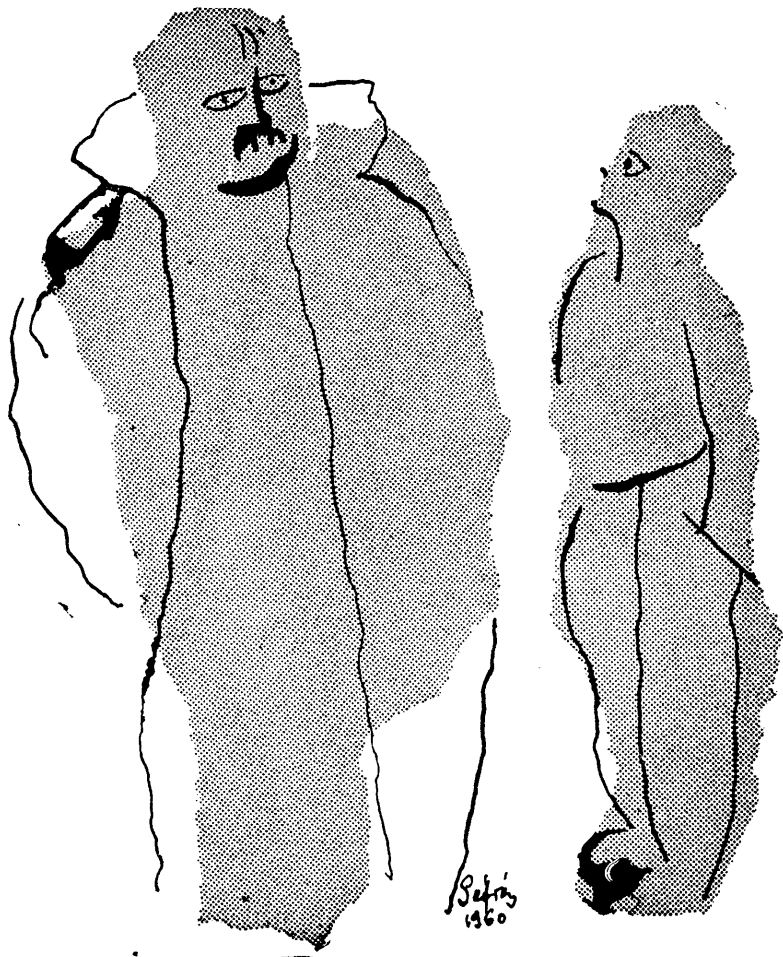
— Bolond vagy, öreg. Majd ha meg-
fojtott, szólj, hogy még idejében nya-
koncspjük.

Azután megivott még egy pohárral, az
ádámcsutkájára le-föl futkosott; majd to-
pogott egy ideig, mint aki mondanj sze-
retne még valamit, aztán hirtelen valami
kulcsot szedett elő a zsebéből és forgatni
kezdte tenyerében, mindig kulcsot szo-
kott babrálgatni, ha féltlenül állt a keze,
az ujján forgatta, a tenyerében, a leve-
gőbe hajigálta, s ügyesen elkapta.

— Meg kellene azért hogy tanítsalak
egy-két fogásra — dünnyögte az egykori
rendőr az öreg mellére bőve, amint
kifelé indult a szobából. A portás azon-
ban nem szólt semmit, levette kabát-
ját, egy szék támlájára tette, aztán
karbatett kézzel szótlanul áldogált, lát-
szott, ennek a szikár, nyűgös embernek
a távozását várja. Amikor magukra ma-
radtak, azt mondta:

— Ülj le. Itt maradhatsz.

A gyerek leült az egyik ágy szélére, a
portás a másikhoz ment, s úgy ruhástól
lefeküdt. ~~(Agy fekvő azonban)~~ Ami or az
ülő gyerekre nézett, kényelmetlenül
érezte magát, hát felkényőkölt, meg-
fogta a falhoz támasztott görbebotot, s
maga mellé fektette, jobb kéz felől, az
ágyra. Az a baj, hogy idegen, dünnyögte
a portás. Nem szabadna idegennek
lennie.

Sáfrány
Imre
szöveg-
rajza

— Örökbe fogadlak. Ha akarsz, a nevedre is íratlak — mondta az öreg, s elnézve a gyereket, aki a fejét vakarta, bal kezében pedig egy harisnyát morzsolgatott, éppúgy, ahogy a kereskedők a finom szövetet morzsolgatják hüvelyk- és mutatóujjuk között.

— Szép nevem van, Hidvégi vagyok. Téged hogy hívnak? — kérdezte az öreg.

— Talpasnak — szólalt meg végre a gyerek. Rekedtes volt a hangja, mutált. — Nagyszerű! Iesz, Hidvégi Talpas — mondta a gyerek, még mindig a fejét vakarva, s az ósdi faliórát nézegette, melyen jókora súlyok csüngtek hosszú láncokon.

— Ha szem'elenkedsz az orrodra vágok ezzel a bottal — mondta az öreg, aztán meglöbögötte csíkos zsebkendő-

jét, és szemét törölgette. — Ambár, a fejedre is húzható: egyet.

A gyerek ránézett és elvigyorodott. Úgy fürkészte ahogy a gombostűre szúrt csodabogarakat nézegetik a szakértők. Ez a hetvenkedő kis öreg, gondolta a suhanc, és zsebében jól megmarkolta az igen súlyos, ~~(olyan)~~ nagy cigaretta-tárcát, amekkorát ő még nem is látott. Milyen jókat mond ez a hetvenkedő kis öreg, gondolta, és a súlyos tárca ~~egy~~ simult a kezébe, mint egy alkalmas ködarab.

— Ha ~~bemegy~~ valahova, mindig vedd le a sapkádat és köszönj — mondta az öreg. — Jónapot, igazgató ~~néptárs~~. És mindig nézz a szemébe annak, akivel beszélsz. Most meg vedd kijaz orrodból az ujjadat.

A gyerek ismét elvigyorodott, aztán szép lassan előhúzta a jobb kezét a zse-

béből, a cigarettatárcát a levegőbe dobta, mint a jóelőbb a rendőr a kulcsot, s mikor lehullott, éppoly ügyesen el is kapta. Egyszer-kétszer rázogatta a tenyerében, mintha a súlyát próbálgatná, vagy töprengene valamin, vagy tanácsstalan volna, mit tegyen vele. Aztán kinyújtotta a kezét, s a durván faragott ósdi asztalra tette, a vizeskancsó mellé.

— Bolond vagy — szólalt meg az öreg. — Tán azt hitted, hogy ezüst. Csak nikkelezett. Neked adom, ha akarod.

A gyerek szó nélkül visszavette, és a zsebébe süllyesztette. Mőfőlet, mely zsebei voltak, keze majdnem könyéig belefutott.

— Kanadából hoztam — mondta az öreg. — Egy lány adta emlékebe. Hónapokig munka nélkül voltam, és nap-hosszat a Mississippiben fürödtem, ott fenn a forrásánál. Egyszer majd mesélek neked a Mississipp-ről.

A gyerek maga elé meredt, s a lába között, a festetlen padlón, apró fekete foltokat látott, minden biztonnyal a kihullott, szétpattogott paráztól eredtek. Körülnézett a szobában, de kályhát sehol sem látott. A szekrény tetején csészek sorakoztak, olyan furcsa alakúak, amelyeneket még sohasem látott.

Nézelődik már a gyerek, gondolta az öreg. A szeme fekete, ha ugyan jól látam, dűnyögte, ámbár lehet barna is.

— Reggel, ha fölkelisz, mindig mosd-jál meg — mondta az öreg —, és a te korodban az ember naponta többször is fésülködjön. Nekem már, látod, elég ~~naponta~~ egyszer is. És fésű helyett a törölköző is megteszi.

Olyan koszos a nadrágja, cipője, hogy lábat kellene mosatnom vele, gondolta az öreg, ~~de hiszen, koszos ez az egész gyerek.~~ De nem szólt semmit. Néha olyan rondán vigyorog, hogy az ember a képébe szeretne ütni, gondolta az öreg, s elnézegette azt a vaskampót az ablak felett, melyen ~~bizonyára~~ függőny-tartó pihent valamikor. Úgy tűnt neki, hogy még sohasem látta ezt a kampót, habár azt hitte, jól ismeri a szoba minden kis zugát, minden repedését, a falon, minden csomót a fában. Elkedvetlenedett, s tudta — anélkül hogy elhatározta volna —, reggel kiveszi a falból a kampót, felködlött benne, egyszer mondta valaki, hogy ebben a szobában valamikor egy öregember felakasztotta magát. egyedül élt, és már nagyon öreg volt. Olyan sok minden van itt körülöttünk, gondolta az öreg, nap nap után

látjuk, és tudomást sem veszünk róluk, pedig ez a sok-sok tárgy, az a karcolás ott a szekrényen, az egykor beszívargott víz tarka rajza ott a mennyezetén, olyan sok mindent mesélhetne erről a szobáról, mely életünk része, hozzánk tartozik, és semmit sem tudunk róla.

Már megint kezded, vén bolond, gondolta az öreg, s kezével a levegőbe csapott, mintha legyet hessegetne magáról, aztán az állát dörzsölgötte, és mocorgott egy kicsit, hogy a derekába nyilalljon a fájdalom, s azzal törődjön, vagy hogy valami csomóra fekdűdjön a derek-aljon, ami majd hamarosan törni fogja, s kizökkenti abból az átkozott gondolatmenetből, mely így esténként egyre sűrűbben meglepi, más-más indítékkal, de mindig ugyanoda torkollva. A gyerekhez fordult, s nagy hévvel kezdte magyarázni neki.

— Azokat a bögréket Argentínából hoztam. Argentínában portugálul beszélnek az emberek. Ha éppen akarod, megtaníthatlak portugálul.

Itt elhallgatott, mert hirtelen belefáradt. Nagyon jól esett volna neki, ha a gyerek bár egy szót szól már hozzá, de az hallgatott, kíméletlenül hallgatott, s ebbe az öreg hirtelen belefáradt. Majompofájú ez a gyerek, tán egy éve se nyiratkozott már. A füle se látszik, és kutyául hallgat, dűnyögte az öreg, alighanem a körmét rágja, mert a száján pihennek az ujjai. Sztrájkol ez a gyerek.

Hja, az ember olyan hamar megfulad. A kampó helyett megteszi egy szög is, egy faág is, és annyi sok minden. A gerendáról kötél lógott, valaki alálépett, szőke volt, kékszemű és frissen borotvált, állt, és a csizmáit nézte, akkor valaki hozzálépett, nyakába tette a kötelet. Amikor kirúgtam alóla a székét, csak egy nyekkenést hallottam. dűnyögte magában az öreg, és már kész is volt. Olyan nyekkenést, mint mikor az egynapos kiskutyákat a földhöz verik. Életében egyetlen egyszer vert földhöz egy kiskutyát, hátul a kertben, az árnyékszék mögött, a ribizlibokor tövében. s mikor nyekkent, elfordult, és a többi kiskutyát otthagya. Sok akasztott embert látott azután, zászlórúdon is, narancsfán is, hajóárbocon is.

— Egyszer majd elmondom, hogyan akasztottunk föl egy embert Oroszországban — mondta halkán az öreg. — Csak az szőke volt, nem olyan fekete, mint te. Ámbár ő is ősz volna már, mint én, ha föl nem akasztjuk akkor.

S most, hogy ezt kimondta az öreg, összerezett, mert erről még sohasem szólt senkinek. Sok mindenről beszélt már, mindig sokat beszél, néha már maga is eltűnődik, úgy volt-e mindaz, ahogy volt, s most meghökkent, hogy ezt az esetet elárulta a gyerekeknek. Az ablakra rajzszögezett újságpapírról a gyerekre kapta a tekintetét, ott ült az ágyon, maga alá húzott lábbal, könyökölve, tenyerében tartva állát, s álmos szemével egyenest az öregre meredt, föl-húzott szemöldökkel, egykedvűen.

— Nem látom, tollas-e a hátam — kérdezte közömbös hangon a gyerek, s az öreg meghökkent.

— Nem — szólta az öreg, s végigcikázott az agyán, mit is kellene most mondania vagy kérdeznie, amivel beszélgetésre foghatná a gyereket, szorongva ráncolta össze a homlokát, de csak bámult maga elé.

— Hát akkor mért néz madárnak engem — mondta a gyerek mutáló hangján, s az öreg abban a pillanatban nem tudta, vajon csak a mutálás miatt tűnik-e olyan pimasznak most a gyerek, néha szinte sipít a hangja, önkéntelenül felkapta kezét az öreg, hogy bedugja fülét, de akkor hallotta, Argentínáról meg a spanyolokról fecseg a gyerek, ~~Érik Camarero~~ ~~Camara~~ ~~erogot~~, a kanadai Mississippiről példálózgat széthúzott szájjal meg valam: oroszországi Gangszól röhög, szépen fuvolázik maga, ~~tyatjám~~ ~~átta~~ már, packázik vele ez a gyerek, összeráncolta homlokát, felkönyökölt, és a szavába dörgött:

— Ha szemtelenkedsz, és még egyszer így vigyorogsz, az orrodra vágak ezzel a bottal — mondta sértődötten az öreg, s aztán hirtelen elhallgatott, félrefordult. Nem tudott mihez kezdeni. Meg kell

vernem ezt a gyereket, gondolta, nincs más hátra, még majd meg kell vernem, dűnnyögte magában.

— Arra vagyok csak kíváncsi, mikor hagy már durmolni egyet, ~~tyatjám~~ — mondta a gyerek színtelen hangon, s az öreg még mindig sértődötten vágta oda: — Tőlem akár már alhatsz is. Ha ugyan bírsz, te csirkefogó.

És maga is ~~a~~ ~~tal~~ felé fordult, dörnyögve ~~valami érthetlent~~. Nézegette a helyenként már málló vakolatot, ~~eszes egy gyerek, lám, észrevette!~~, dűnnyögte magában, s fáradtnak érezte magát, hogy a nadrágját levesse, olyan jól feküdt így, hát csak magára húzta a takarót, ~~lám, mégis megszólalt a kölyök~~, dűnnyögte magában az öreg, aztán ~~gyúrte~~ ingujját, mert éjjel friss a levező, s már hallotta is, hogy a gyerek mélyen lélegzik, egyszer csak azt is, hogy horkolni kezd. Lám, így van ez, ha sokáig él az ember, sok minden megesik vele, gondolta magában, s megmarkolta görbebotját, észre sem vette, egyre csak szorongatta, így el-elszundított, kurtafurcsákat álmódott is néha, majd ismét felriadt, ilyenkor vaksin pislogott, s a szemét dörzsölte, a szoba villanyfényben úszott, szemei káprázak, szorongva nézett a másik ágyra, többször is eldűnnyögte, a gyerek ruhástól alszik, s cipője bepiszkolja a takarót, majd ismét megnyugodott, így virrasztott egész éjszaka, szunyókálva és felriadozva, egyszer csak furcsa rezgésű vörös karikák táncoltak a szeme előtt, felvillant benne, milyen gyönyörű ez a sarki fény, lám, ide is sikerült eljutnia egyszer, a végtelen, kristálytisza hőmezőkre, bár már nem hitte, hogy valaha is eljut, gyönyörködve nézte a sarki fényt, egész életében szerette volna látni, de sohasem sikerült meglátnia.

